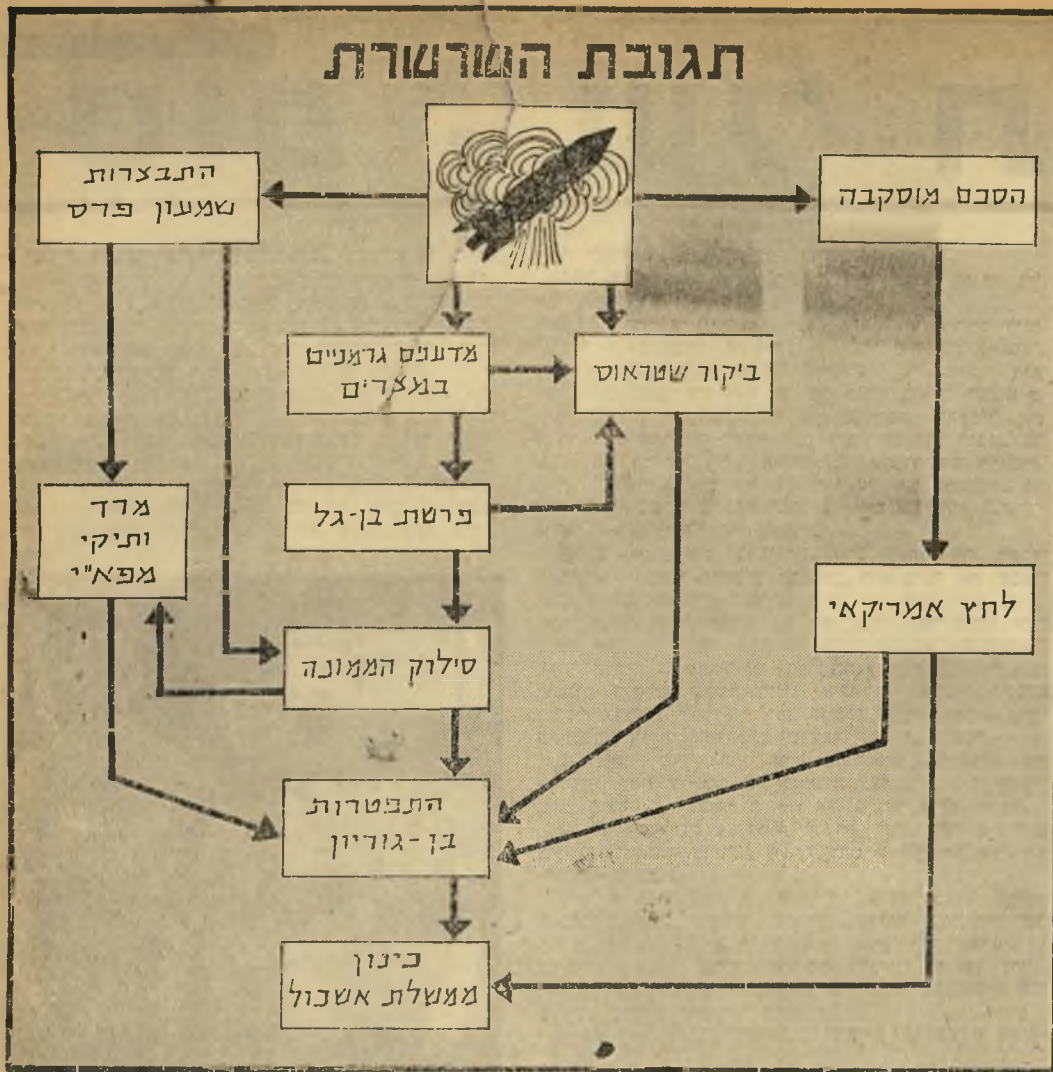

תגובת השרשרת

טכנית מעשית. אך השרותים הישראליים פעלו על פי הנחה כי כאן מתגבשת סכנה קטלנית לעצם קיום המדינה. באישורו של דויד בן-גוריון החלה מלחמה סודית ואכזרית, שהיתה מכוונת בעיקר נגד המדענים הגרמנים השכירים — חלקם בעלי נטייה נאצית כלשהי — שבלעדיהם לא יכול היה המאמץ המצרי להצליח.

בעוד הסוכנים המצריים מנסים לגייס מדענים וטכנאים ולרכוש חלקי-ציוד באירופה, החלו המדענים בקאהיר ל- קבל הבילות-פצנות, שהפילו קורבנות מבין הצוות הטכני והמשרדי. מדען אחד נחטף ונעלם בגרמניה, שני ניצל רק בקושי מהתנקשות בחייו. כל זה נשמר פתוח או יותר בסוד.

ואז באה פרשת יוסף בן-גל, שהייתה את ההר השני ברכס. שליח ישראל נתפס בבואו, שעה שניסה להפעיל (כפי שקבע השופט לאחר מכן) לחץ על בחו של מדען טילים גרמני בקאהיר, בעל נטייה נאצית מובהקת. השתייכים, שהעלימו עד אותו רגע עין מכל העניין, שינו לפתע את עמדתם והכינו מלכודת. בן-גל ושותפו, הרפתקן אוסטרי ממוקפק בשם אוטו יוקליק, נפלו בפח. כך החל השלב השני, הפומבי.

הממונה: הגפרור שהצית להבה

בשנת 1947 עבר עיקר המאבק לפסים תעמולתיים. ראש המוסד למוודיעין (שנועד בכינויו "הממונה" על שר-ההבטחה או "האיש הקטן") גייס את העתונות הישראלית, שנשמעה לו ככלבלב מאומן היטב, וגם את העתונות העולמית, בה יש לישראל השפעה רבה מאוד. באמצעות עתונאים שנבחרו ונשלחו על-ידי גרמניה, ואשר להם סיפק מראש את כל החומר, נפתחה מערכת תעמולה עולמית אדירה, שמטרתה המיידית היתה להביא לשיחורו בן-גל, ומטרתה השנייה היתה להכריח את ממשלת גרמניה להוציא את הגרמנים מקאהיר. (מטרה זו היתה מבוססת, כנראה, על ההנחה שהמדענים פועלים תוך תיאום עם ממשלת גרמניה, שהרי אחרת לא היתה יכולה להיות לממשלה הגרמנית שליטה ממשית עליהם.)

מפאת טבע תפקידו, פועל ראש המוסד למוודיעין תוך שיתוף-פעולה הדוק עם שרת-החץ. ואכן נתנה לו גולדה מאיר סיוע מכסימלי. ואילו בתור אדם הכפוף במישורין לראש-הממשלה, דויד בן-גוריון, לא היה ראש המוסד כפוף לסגן שר-הבטחה, שמעון פרס. היחסים בין ארבעה אישים אלה קבעו את דמותו של ההר הבא, השלישי ברכס: פרשת הממונה.

כי הקו של הממונה וגולדה התנגד ניגוד חותך לקו של שמעון פרס, האיש המחויב בידו את הקשרים עם חוגים בטחוניסטיים אפולוליים בצרפת ובגרמניה המערבית. תוכי ניותיו של פרס בשטח הפיתוח המדעי-טכנולוגי בישראל היו תולדת הקשרים האלה. המערכה של הממונה איימה להרסם.

פרס מיהר לדויד בן-גוריון, טען כי האינפורמציה של הממונה כוזבת, וכי פעולתו מסכנת את בטחון המדינה — לפי תפיסת פרס. בן-גוריון קרא אליו את הממונה, הטיל חשד גלוי בטיב ידיעותיו. הממונה התפטר.

שמעון פרס צהל ועלו. לא זה בכבוד שהקו שלו ניצח, ולא זה בלבד שהתפטר ממתחרו הרציני האחרון על אוונו של "הקו" — אלא שהוא עמד לצרף לממלכתו הי פרטית גם את תפקידו של הממונה. תוספת-כוח עצומה זו היתה מעניקה לו, כך קיווה, עמדת-מפתח בכל מלחמה עתידה על ירושת-השלטון במדינה.

לרוע מזלו של פרס, לא היה הדבר ברור רק לו. אחרי שנים של היסוסים, התלבטויות ופחדים, הבינה צמרת מפא"י החתיקה כי עליה לפעול למען סילוקו של פרס וחבריו מייד, לפני שיצבור כוח רב מדי. החתיקים הבינו היטב כי הדבר מחייב את סילוקו של דויד בן-גוריון.

החתיקים נועדו בביתו של לוי אשכול, הקשיבו לדברי-הירכון של גולדה, שהיתה הרוח החיה של הקשר. נוצרה הנהגה משולשת. בהשתתפות אשכול, גולדה וזלמן ארן. היא יכלה לבטוח בנאמנותם של פנחס ספיר, מרדכי נמיר וגוש העסקנים בהנהגת שרגא נצר. או תה שעה נוצר מעג דיסקרטי עם ראשי אחדות-העבודה והמפד"ל, שותפי הקואליציה הממשלתית.

כמעשה ראשון, הטילו החתיקים וטו מוחלט על מינויו של ממונה חדש, מאנשי פרס. בן-גוריון נאלץ להסתפק לפי שעה במינוי ממונה זמני. מות הנשיא גרם להפוגה, אך בחירתו של הנשיא החדש, מועדם וידיים של החתיקים, היה רמזי בלבד.

שטראוס: הטיפשות גרועה מהפשע

באותה שעת-ביניים הרתי-הכרעות, כשכל צעד קטן היה יכול להכריע את הכף לכאן או לכאן, עשה שמי עין פרס שני מישגים פנטסטיים. הם הוכיחו את תכונותיו: חוסר חוש פוליטי אמיתי, ושחצנות אישית שהתבטאה ב- בטחון עצמי קטלני. בשני מעשים אלה כרה לעצמו קבר פוליטי.

המישגה הראשון היה קשור במשפטו של בן-גל. בן-גל היה חדרו אמונה בצידקת מאבקו. ונאמן לממונה המפוטר. הוא ניהל את הגנתו על-פי קווים שהותו לו על-ידי הממונה וגולדה — קו שהעלה מחדש את הסכנה הנוראה הכרוכה בעבודת המדענים הגרמנים במצרייה, ושהשמין בעקיפין את ממשלת גרמניה המערבית על שלא עשתה דבר נגד עבודה זו.

כל זה היה בניגוד לקו של פרס, שניכפה על-ידי בן- גוריון על הממשלה. פרס הגיב מייד. באמצע המשפט, ב- פירסום הודעה מסעם "חוגים יודעיד-דברי", שהפריכה לגמרי

הופנו נגד שמעון פרס. כך, ברגע הגדול של ערב-ההכרעה, כשהיה זקוק לכל גראם של אהדה, השתנתה התמונה הי פסיכולוגית באופן מכריע לרעת פרס. הוא היה האויב הגדול ביותר של עצמו.

קנדי: כניעה או סיכסוך חסר-תוחלת

נתיים התקרב מכיון אחר זרם של מאורע — ההתחבר בעת ההכרעה עם הזרם העיקרי. אחרי הפיכות בעיראק ובסוריה השמיעו דוברי אלים רמוזים ברורים שבמיקרה של הפיכה דוכי יתקדם צה"ל עד לנהר. רמוזים אלה נועדו, בעיני את מיסטריו של המלך חוסיין בירדן, לשכנע את נאצר שלא כדאי לו לחולל שם הפיכה. (ואי רעים פעל בירדן כגורם עוצר, מנע שם הפיכה. יוטח בפניו האישום כי גרם לפלישה ישר ערבית.)

המגעים שנוצרו על רקע זה בין ירושלים חי על-ידי הנשיא האמריקאי כדי לפעול בכיוון לו תשומת לב רבה מאוד: כניעת נשק אטו נוספות, ופירוז חלקי-העולם השונים מנשק הנשק האמריקאי, הברזי, הצרפתי והסובייטי בן-גל נוצלה על-ידי גיון קנדי כדי להכריז יסובל בשום פנים ייצור נשק בלתי-שיגור אחרות.

קי אמריקאי זה סתר את הקו של בן-גוריון גולדה שוהפת לו, השולל לחלוטין את הפירוז המרחב — אלא בתנאי שיהיה חלק מפירוקו ערבי כללי. מובן שתנאי זה אינו מציאותי. כי הוא עומד בפני כניעה — או בפני סיכסוך עם אמריקה.

כך, ברגע המכריע, התחברו כמה וכמה אישיותו של דויד בן-גוריון, שהתקרב לגיל פרשת בן-גל והתפטרות הממונה היה מנוי צמרת ותיקי מפא"י לסלק את פרס מעמדות והיה ברור כי הדבר כרוך בסילוק בן-גוריון האמריקאי הגובר הוכיח לבן-גוריון כי כל מד למבוי סתום, ועלולה להתמוטט בכל רגע. שגרם לרוב הצרות האלה, שמעון פרס, עורר את אירצונו. כי לבן-גוריון התחרר מעל פרס ייצור קואליציה עם תנועת-החרות ברגע יירד מן הבמה וישאיר לו את הירושה — גוריון, תנועת-החרות היא תנועה פאשיסטית תועבה.

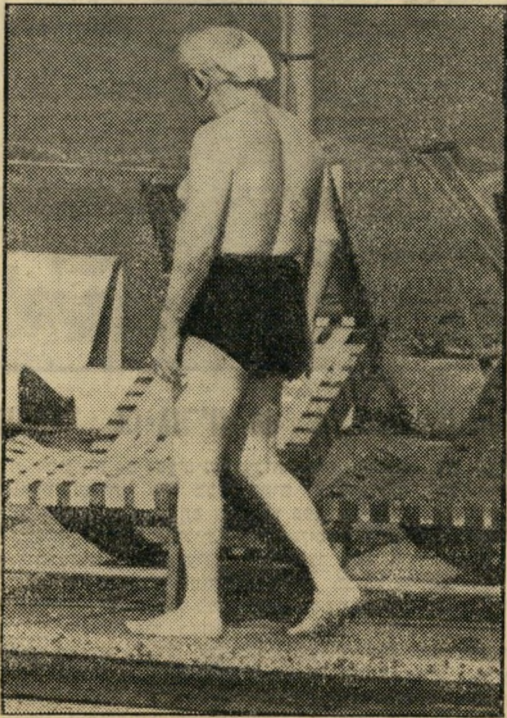
בשבוע ה-26 של תשכ"ג התפוצצה פרשת ב ה-28 התפטר הממונה. בשבוע ה-36 הגיע שטראוס לארץ. בשבוע ה-38 עמד בן-גל בפני פרס נעץ את הסכין בגבו. בשבוע ה-39 התפ גוריון ממישרת ראש-הממשלה ושר-הבטחה. רכס המאורעות, שהתחיל במאבק נגד המ פסיטה זו — המאורע המרכזי של תשכ"ג.

את טענות בן-גל. מכיון שהודעה זו נעצה סכין בגב בן- גל ערב מתן פסק-הדין, היא עוררה נגד פרס את זעמם הי נירגש של כל אנשי הצמרת בישראל.

המישגה השני היה חמור עוד הרבה יותר. הוא היה את ההר הרביעי ברכס — ביקורו של פראנץ-יוזף שטראוס בישראל.

שטראוס הוא סמל המיליטריזם החדש של הימין הגרמני, והוא סולק מתפקידו בשל הפעלת שיטות ניארונאציות כי פרשת זר שפיגל. הזמנתו נועדה לא רק לתת לו תעודת- הכשר אישית; אלא גם להסיר ממיסטריו של קונראד אדנאור את הכתם שהוכתם בפרשת המדענים בקאהיר. ואכן, למח- רת שובו לגרמניה, פירסם שטראוס הודעה שזילולה כי חשיבות פעולתם של אותם מדענים, תוך רמז ברור כי זאת (ולא הכרות בן-גל) היא עמדתה הרישמית של ממשלת ישראל.

ביקורו של שטראוס לא שינה את מערך הכוחות בצמרת. אך הוא עורר בכל שכבות המדינה, ובכל מפלגותיה, רגשי סלידה, תיעוב, מרירות או אירצון. כל הרגשות האלה

בן-גוריון הולך-מהמשלה אל הבריכה